

Міністерство освіти України
Чернігівський державний педагогічний інститут ім. Т.Г. Шевченка

**Педагогічні і психологічні проблеми
підготовки вчителів**

*Матеріали ювілейної наукової конференції,
присвяченої 80-річчю Чернігівського державного
педагогічного інституту ім. Т.Г. Шевченка*

Чернігів
1996

Міністерство освіти України
Чернігівський державний педагогічний інститут ім. Т.Г. Шевченка

**Педагогічні і психологічні проблеми
підготовки вчителів**

*Матеріали ювілейної наукової конференції,
присвяченої 80-річчю Чернігівського державного
педагогічного інституту ім. Т.Г. Шевченка*

Чернігів,
1996

Педагогічні і психологічні проблеми підготовки вчителів: Матеріали ювілейної наукової конференції, присвяченої 80-річчю Чернігівського державного педагогічного інституту ім. Т.Г. Шевченка; Редколегія: М.Я. Ігнатенко (відп. редактор) та ін. — Чернігів, 1996. — 220 с.

Редакційна колегія

М.Я. Ігнатенко (відповідальний редактор),
В.О. Дятлов, А.М. Боровик, В.Г. Гетта, Т.В. Гриць,
Л.В. Валентій (відповідальний секретар), С.В. Завальський
М.М. Огієнко, М.А. Скок, В.Ф. Савченко

© Чернігівський педінститут
ім. Т.Г. Шевченка, 1996

Зміст

Історична.....	9
Боровик А.М. Реформування системи освіти в Україні - об'єктивна необхідність.....	10
Зайченко І.В. Відображення процесу розвитку української національної школи в пресі другої половини XIX - початку XX ст.	12
Юда Л.А. До питання про етнопедagogічні традиції виховання в Україні у другій половині XIX - на початку XX ст.	14
Сейла В.К., Євтушенко Н.М. Про виховання мислячого учителя.....	16
Редько О.Ф., Пуліна В.І. Учительська праця (соціологічний аспект).....	18
Акименко М.І., Гетта В.Г., Хоєвич М.О. Кошетиця підготовки вчителів праці.....	19
Хоєвич М.О. Визначення професійної готовності студентів до роботи вчителя праці.....	22
Шибачка Л.О. Педагогічне перетворення знань з психології як запорука ефективності роботи вчителя.....	24
Махаш М.М. Експресивна поведінка і візуальний імідж педагога.....	26
Сутриня Г. Психологія педагогічної проблеми підготовки учителя до роботи з обдарованими дітьми.....	28
Левківський В.М., Новикова С.О. Формування економічного світогляду студентів педагогічного вузу.....	30
Хомелько І.А. Формування культури мовлення студентів.....	32
Рудик А.В. Психологія дидактичного аспекту фахової підготовки вчителів математики.....	34
Тарасенко Т.К. До питання музикальної підготовки спеціалістів початкових класів.....	36
Коваленко О.І. Професійно педагогічна спрямованість підготовки учителів початкових класів і музики.....	38
Нереша С.О. Роль вокально-хорового мистецтва у формуванні особистості учителя.....	40
Скочко І.В. Певнішість якості інструментальної підготовки педагогів учителів музики.....	42

резервів поліпшення якості освітньої підготовки підрастаючої покоління.

Активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів (студентів) в процесі навчання – одна з основних проблем, пов'язаних з якістю навчання в сучасній школі. Тут, у фокусі, тісно переплітаються соціальні, психологічні, педагогічні вимоги до формування особистості на сучасному етапі. Важливою стороною цієї проблеми перш за все є соціальний аспект. В національній державній програмі "Освіта. Україна ХХ століття" зазначено, що загальною метою освіти має забезпечуватися підвищення якості освіти дитини як цілісної особистості з високим рівнем інтелектуального потенціалу народу, його духовності і культури, формування громадянства України, здатного до суспільного вибору.

Потяг до знань, високу пізнавальну активність і уміння самостійно працювати над собою потрібно розвивати і виховувати у молоді на шкільній лаві. Успішне розв'язання цього завдання передбачає навчальний матеріал, який дає глибоке і міцне уявлення про предмет, який вивчається. Разом з цим воно забезпечує умови для наступної системної роботи учнів над собою, для практичної реалізації ідей про неперервність освіти і самосвіти.

Велике значення мають також психологічний і педагогічний аспекти цієї проблеми. Оновлення змісту освіти, приведення його у відповідність з сучасними потребами особи і суспільства потребує постійного вдосконалення процесу навчання. В системі навчальних занять широкое застосування повинні знайти найбільш ефективні методи і прийоми організації учіння школярів, які сприяють збудженню і зробити власним надбанням матеріал, що вивчається, якщо він не буде виявляти резумової напруги і настирливості в учні. Особливо це стосується значення набуває орієнтація на розвиток учнів шляхом створення умов для глибокого аналізу фактів, на озброєння їх уміннями самостійної роботи, на уміння вчитися самому.

Проте розвиток пізнавальної активності учнів грає велику роль не лише у поліпшенні якості успішності, а й у їх вихованні. Адже перетворення знань в переконання і розвиток моральної свідомості учнів досягається лише тоді, коли учні всебічно усвідомлюють матеріал, що вивчається, коли засвоєні висновки і

вони вивчення є результатом їх власних розумових зусиль і активних емоційних переживань. Таким чином, сам підхід до навчання і методика його організації мають суттєвий вплив на формування світогляду і морального обличчя школярів і вимагає активності їх учіння.

Значені положення показують, наскільки актуальною є навчально-педагогічна розробка і висвітлення питань, зв'язаних з поліпшенням пізнавальної діяльності і підвищення розумової активності учнів в процесі оволодіння знаннями. Особливо це стосується знаходиться у центрі уваги педагогів-дослідників, методистів і вчителів-практиків.

Уміння формувати пізнавальну активність багато в чому залежить від рівня педагогічної майстерності того чи іншого вчителя. Тому психологічні критерії, за якими визначається педагогічна майстерність, поліпшують з'ясування феномену пізнавальної активності, особливостей її формування.

Відомо, що у вчителів з низьким рівнем педагогічної майстерності (педагогічна діяльність регулюється на репродуктивному та адаптивному рівнях) регуляція навчального процесу спрямована насамперед на предметний зміст діяльності та на зовнішній контроль поведінки. Такі вчителі власну волювую активність спрямовують на контроль за поведінкою учнів, їхньою дисципліною, на підтримування порядку, організацію дидактичної діяльності (вклад змісту нового матеріалу, організацію та постановку контрольних запитань, пояснення розв'язування завдань, контроль за власною поведінкою). Вчителі з високим рівнем педагогічної майстерності домагаються виникнення репродуктивного спілкування на уроці, прояву пізнавальної активності учнів, враховуючи при цьому міжособисті стосунки та стосунки учнів, їхні психологічні особливості.

В.М. Дедович

Інтеграція знань як засіб розвитку учнів

Перед школою стоїть три завдання: дати учням знання, забезпечити їх розвиток і виховання. Причому в наш час на перше

місце входить розвиток учнів. Вирішуючи завдання розвитку учнів, вчитель повинен зберегти на належному рівні знання учнів.

Слід враховувати і те, що зараз спостерігається тенденція до впровадження у шкільну практику інтегративних курсів, якими прагнуть доповнити або і замінити предметне викладання. Особливо це характерно для викладання предметів природничого циклу — фізики, астрономії, хімії та біології.

Однак, впровадження інтегративних курсів, попри ряд переваг — цілісний погляд на світ, врахування питань екології, — має і ряд недоліків. Перш за все, створені до цього часу інтегративні курси мають переважно описовий характер, у них відсутня внутрішня логіка. В той же час предметне викладання слабо сприяє виробленню цілісного погляду на довколишній світ.

Необхідно знайти "золоту середину" між предметним та інтегративним викладанням, одночасно посиливши елементи, спрямовані на розвиток здібностей учнів. Нам здається, що вихід з становища яке склалося, полягає у доповненні традиційного предметного викладання інтегративними елементами. Для предметів природничо-наукового циклу, насамперед фізики, ми пропонуємо здійснити ряд заходів.

По-перше, розв'язувати на уроках велику кількість задач інтегративного змісту. Таким чином можна інтегрувати знання учнів на рівні окремих фактів, явищ, понять, законів. Учні починають розуміти, що природничо-наукові предмети мають багато спільного. До того ж в учнів удосконалюються мислительні операції аналізу, синтезу, абстрагування, аналогії.

По-друге, доповнити предметне викладання системою інтегративних занять. Інтегративні уроки-семінари та уроки-конференції мають великі педагогічні можливості у вихованні, розвитку та навчанні школярів. Вони сприяють формуванню в учнів умінь самостійно набувати знань, активної життєвої позиції. Учні знайомляться з новинками науки і техніки, оволодівають такими мислительними операціями, як аналіз, синтез, абстрагування, конкретизація, узагальнення, порівняння складних об'єктів і їх систем. В процесі активної мислительної діяльності, коли кожен стежить за ходом думок товаришів, розглядаються увага та широта, глибина, різносторонність поглядів, уміння швидко визначити свою точку зору, знайти рішення питання.

Інтегративні семінари та конференції дозволяють визначити співвідношення між спорідненими предметами; встановити зв'язки між явищами різної природи; пояснити властивості тіл і суб'єктів природних явищ на основі використання знань з різних предметів, і більше пропикнути в їх механізм; уточнити ознаки понять інтегративного характеру; розвинути в учнів уміння передбачати мислення на основі загальних законів і теорій; групувати і систематизувати матеріал. Дані семінари та конференції передбачають виконання завдань з систематизації, класифікації та конкретизації понять, а також з формування умінь правильно співвідносити поняття одне з одним.

Інтегративні семінари та конференції створюють умови для комплексно-системного вивчення міждисциплінарних об'єктів і дають можливість розв'язати такі завдання:

1. Формування та розвиток якостей мислення, необхідних вивченню людщині для повноцінного функціонування в суспільстві, зокрема, формування абстрактного, алгоритмічного та евристичного мислення.
2. Реалізація можливостей природничо-математичних дисциплін у формуванні наукового світогляду учнів, дидактичного методу пізнання, в засвоєнні шми наукової картини природи.

3. Ознайомлення учнів з геленісом і природою наукового мислення, з принципами побудови наукових теорій.

4. Реалізація можливостей природничо-математичних дисциплін в гуманізації освіти.

5. Формування та розвиток морально-етичних якостей особистості, адекватних процесу повноцінної діяльності в галузі фізики, біології, хімії, математики, техніки, технології і т. д.

М.Т. Блазіш

Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках історії (з досвіду сш № 12 м. Чернівці)

Безумовно пропозицією вчитель історії середньої школи № 12 м. Чернівці В.П. Пустовоїт працював над проблемою активізації

